

Neeeeee, niet weer over gemeentefinanciën!

Bestuurdersdag VNG
1 december 2023

Toch maar weer over gemeentefinanciën...

- Even voorstellen
- Kort de stand van zaken op een paar lopende dossiers
- Uitgebreider over verkiezingsprogramma's en doorrekening
- Altijd ruimte voor vragen!

De 'greatest hits' van gemeentefinanciën

- **Herijking Gemeentefonds:** er zit weer beweging in! Onderzoeken gestart. April 2024 afronden en dan verder kijken. Ondertussen blijven herverdeeffecten gemaximeerd op € 37,50.
- **Specifieke Uitkeringen:** BZK bezig met afronding wetsvoorstel. Wordt geen oplossing voor alle problemen. Positief: tijdens Kamerbehandeling kunnen wij nog invloed uitoefenen.
- **Sociaal domein:** Jeugdzorg/Hervormingsagenda - kijken naar beter systeem. WMO – houdbaarheidsonderzoek.
- **WOZ:** aanpak No Cure, No Pay-bureaus

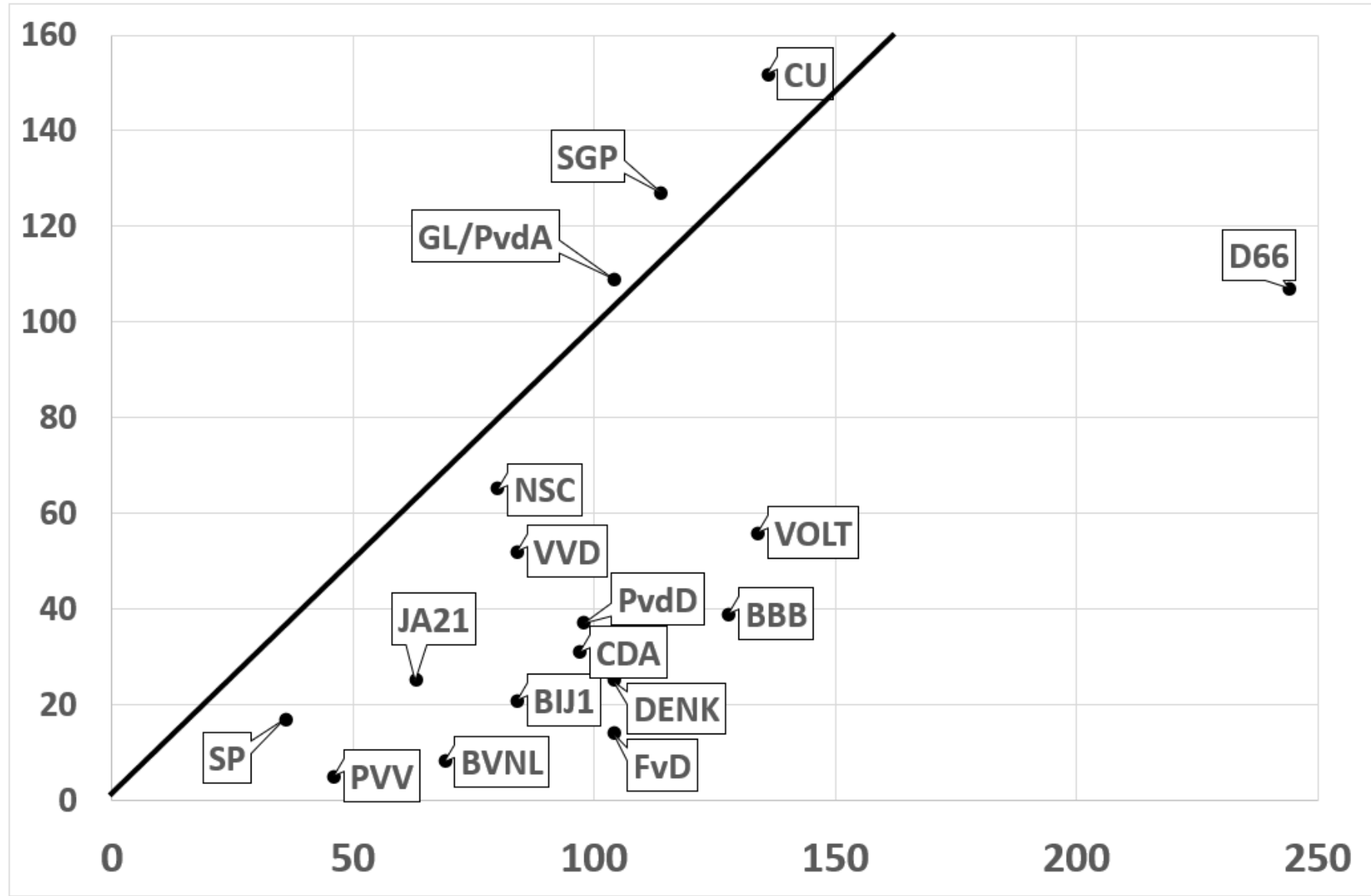
Uitkomsten Bofv 21 november jl.

- Notitie incidenteel/structureel is vastgesteld:
  - Aanpassing Generiek Toezichtskader
- Twee Bofv's gepland:
  - Maart: doorpraten over BBP-systematiek en mogelijke aanpassingen
  - April: voorbereiding Voorjaarsnota / afschaffen opschalingskorting
- Verkenning naar bestuursakkoord / uitvoeringsakkoord

Verkiezingsprogramma's en doorrekening

- Analyse verkiezingsprogramma's
  - Inzoomen op de 4 die vaak genoemd worden om samen coalitie te vormen
  - Overallbeeld
- Doorrekening
  - Algemeen beeld
  - Plannen gemeentefinanciën
  - Plannen gemeentebelastingen
  - Welk deel van de € 3 miljard wordt er nu opgelost?

Aantal keer 'gemeente*' in de tekst

Aantal pagina's

BBB

- Gemeenten krijgen extra compensatie voor de extra uitgaven aan bijzondere bijstand om huishoudens die onder het sociaal minimum zakken te kunnen ondersteunen.
- Financiering voor gemeenten en provincies via het Gemeente- en Provinciefonds gaat gelijk oplopen met de collegeperiodes in gemeenten en provincies. Zo ontstaat er tijdens hun regeerperiode **geen zogenaamd ravijnjaar in de structurele begroting** ontstaat.
- **Er komt een nationaal beleid voor betaald parkeren**, met onder andere een vaste verhouding tussen het parkeertarief voor initiële bezoekers en de kosten voor vergunninghouders zoals door gemeenten vastgesteld.
- Gemeenten en provincies moeten financieel vrij en gezond zijn. **Ze moeten consistent genoeg geld krijgen** en niet meer afhankelijk zijn van incidentele fondsen en specifieke uitkeringen (SPUK's).

NSC - 1

- Om samen te kunnen optrekken bij het aanpakken van grote problemen hebben decentrale overheden duidelijkheid nodig over hun financiën. Wij maken afspraken over een **voorspelbare en stabiele ontwikkeling van het Gemeente- en Provinciefonds**. Bij de eerstvolgende evaluatie van **de verdeling van het Gemeentefonds** moet extra **aandacht** worden besteed **aan** de noden van **gemeenten buiten de Randstad**.
- We formuleren een **duidelijke visie** op **welke wettelijke taken** nu echt **bij decentrale overheden** thuishoren en wat (meer) **passende meerjarige financiering** is. We willen een **eigen belastinggebied** voor decentrale overheden **handhaven**, zodat zij ook autonoom taken kunnen oppakken en zaken in hun gebied kunnen regelen.
- Het voeren van inkomensbeleid is een kerntaak van de rijksoverheid. Gemeentelijk armoedebeleid is een sluitstuk van dit beleid, bedoeld om in individuele gevallen maatwerk te leveren. De realiteit is echter dat gemeenten met tal van generieke regelingen moeten compenseren wat het rijk onvoldoende heeft geregeld. Wij willen dat landelijke regelingen en voorzieningen weer toereikend worden voor het merendeel van de mensen met een inkomen rond het sociaal minimum.

NSC - 2

- Er komt een gemeentelijke heffing om grondspeculatie tegen te gaan; de waardeestijging van grond moet ten goede komen aan de gebiedsontwikkeling of sociale woningbouw.
- Indien een gemeente meer eisen stelt dan vastgelegd in het Bouwbesluit, dient de gemeente hiervoor een sluitende onderbouwing en financiering te leveren. Dit is ter toetsing aan de provincie.
- Gemeenten dragen zorg voor **adequate onderwijshuisvesting**. Er moet een inhaalslag worden gemaakt op het gebied van renovatie, onderhoud en verduurzaming van gebouwen. We verwachten van **gemeenten** dat zij **duidelijke afspraken** maken **met schoolbesturen over verantwoordelijkheden en geldstromen**.
- Voorschoolse educatie moet met voorrang toegankelijk blijven voor kinderen die hiervoor een indicatie hebben van het consultatiebureau vanwege een extra hulpbehoefte of een kwetsbare thuissituatie. Voor deze groep blijft bekostiging door de gemeente beschikbaar.

NSC - 3

- Wij volgen de kritiek van de Raad van State en de Algemene Rekenkamer op de recent gepresenteerde ‘Hervormingsagenda Jeugd’. Wij willen **fundamentele aspecten van het jeugdzorgstelsel opnieuw bezien**: wie is waarvoor verantwoordelijk, welke bevoegdheden zijn nodig en hoe wordt de zorg betaald?
- De noodzakelijke transformatie van (hoog)specialistische jeugdzorg naar zo ambulant mogelijke zorg vergt langdurig (financieel) commitment van gemeenten. Landelijke sturing op dit proces is nodig om deze transitie kans van slagen te geven. De huidige versnipperde inkoop leidt tot hoge uitvoeringskosten. Gezien de bestuurlijke legitimatie heeft **provinciale inkoop onze voorkeur boven regionale inkoop**; deze keuze is onderdeel van de gewenste bezinning op de verdeling van verantwoordelijkheden.

VVD - 1

- We hechten aan goed functionerende decentrale overheden. Een **gezonde financiële positie** van deze overheden is een belangrijk **aandachtspunt** voor het Rijk. Gemeenten en provincies hebben behoefte aan meerjarige financiële zekerheid. Dat kan worden bereikt door meerjarige afspraken te maken tussen het Rijk, de gemeenten en de provincies. Inzet hierbij is dat taken en financiering in evenwicht zijn, afspraken over de hervorming van de provinciefinanciën en gemeentefinanciën (zoals het afstappen van trap-op-trap-af bij gemeenten) en de hervormingen in de jeugdzorg worden doorgezet en **extra middelen die de afgelopen jaren zijn toegekend niet in de komende jaren worden teruggedraaid via de opschalingskorting**. Hiervoor zetten we in op het **zo snel mogelijk** sluiten van een **bestuurlijk akkoord** over de toekomst van de financiering van decentrale overheden, waarin deze afspraken vastgelegd worden. Hierin houden we ook rekening met de provinciale taken op het gebied van openbaar vervoer. We onderzoeken of de diverse overheidstaken door de juiste bestuurslaag worden uitgevoerd. Er moet **minder gebruik gemaakt worden van specifieke uitkeringen**, waarbij financiering geormerkt verstrekt wordt. Zo hebben gemeenten meer autonomie bij de verdeling van gelden.

VVD - 2

- Het is [voor het beperken van lastenstijging] belangrijk om de positie van gemeenteraden te versterken. Dit doen we door een **landelijk maximumpercentage voor de OZB-stijging** te introduceren waar gemeenteraden vervolgens op kunnen sturen. Dit voorkomt grote OZB-stijgingen.
- Om woningbouw op braakliggende gronden voorruit te helpen, geven we gemeenten de mogelijkheid van een nieuw OZB-tarief voor vermijdbare braakliggende gronden.
- Om verval en verkrotting van leegstaande panden tegen te gaan, krijgt de gemeente de vrijheid om een opslag op de OZB-heffing te doen.

PVV

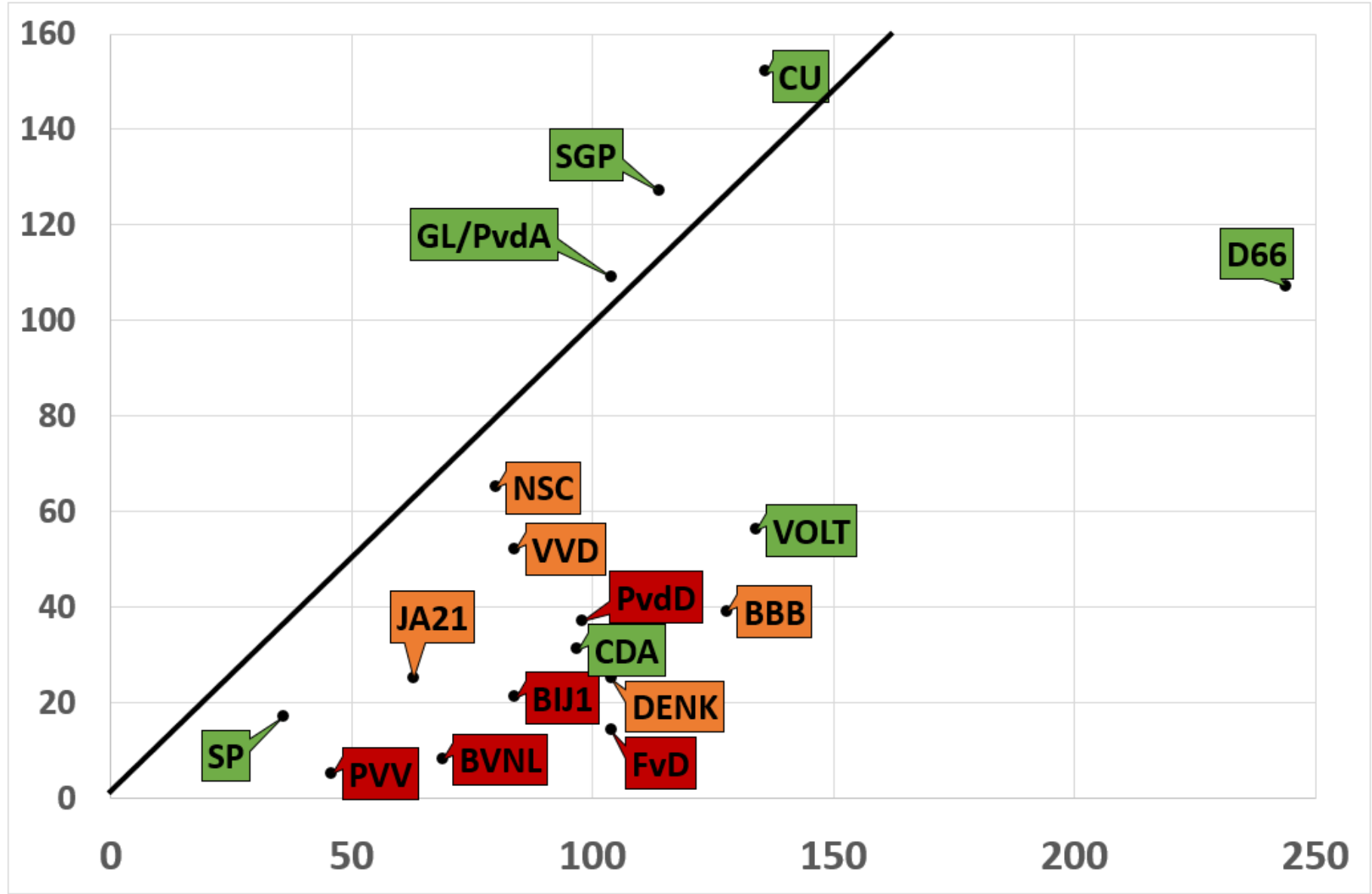
- We schrappen allerlei onzinnige subsidies voor kunst, cultuur, publieke omroep, expats en vergroening.

In een oogopslag

	BBB	CDA	CU	D66	DENK	GL/PvdA	FVD	JA21	NSC	PvdD	PVV	SGP	SP	VOLT	VVD
Opschalingskorting	?	!	!	!	!	!	X	!	?	?	X	!	!	!	?
Het accresgat	?	!	!	!	!	!	X	?	?	?	X	!	!	!	?
Normering	!	?	?	!	X	!	X	X	!	X	X	!	?	!	?
Jeugdzorg	X	!	!	!	!	!	?	!	?	?	X	!	!	?	X
SPUKS	!	!	?	?	X	!	X	X	X	X	X	?	X	X	!
Belastingen	?	?	!	!	?	?	?	X	?	X	X	!	X	?	?

Aantal keer 'gemeente*' in de tekst

Aantal pagina's

Doorrekeningen

- Startnotitie Keuzes in Kaart legt de basis:
  - Opschorten opschalingskorting in basispad
  - Middelen jeugdhulp worden vanaf 2025 structureel doorgetrokken
  - Vanaf 2027 normering volgens koppeling BBP
  - Maximale korting op GF/PF € 0,5 mld. in 2028
  - Oormerken kost 10% extra
  - Efficiencykortingen bij decentralisaties alleen bij overtuigend bewijs
- Deze keer (vanwege de doorlooptijd) geen uitspraken over lange termijn

Doorrekeningen: algemeen beeld

- Wel ombuigingen, maar geen echte bezuinigingen. Intensiveringen vooral aan de lastenkant
- Alle partijen m.u.v. VVD verhogen de overheidsuitgaven t.o.v. het basispad. Ook bij de VVD stijgen de overheidsuitgaven, maar minder dan in het basispad. *NB: dit betekent dat trap op, trap af dus niet tot lage of negatieve accressen zou leiden*
- Alle partijen nemen basispad CPB m.b.t. gemeentefonds over, dus inclusief € 0,9 mld terugdraaien bezuiniging jeugdzorg
- CPB rekent 40% van intensiveringen GF toe aan uitgaven Zorg, de rest aan Openbaar Bestuur.

Onderwerp	CDA	CU	D66	GL/PvdA	JA21	SGP	VOLT	VVD
Totaal intensivering GF	1,2	1,7	1,3	1,3	-0,5	0,5	0	0
- Terugdraaien opschalingskorting	0,3		0,3	0,3				
- Uitvoeringskracht/generiek	0,7		0,5	0,2		0,3		
- Gemeenschapsfonds	0,2							
- Jeugdzorg		0,5	0,5	0,5				
- Uniformering minimaregelingen				0,2				
- Bibliotheken				0,1				
- Woningbouw		0,2						
- Onderwijshuisvesting		0,2						
- Buurtcentra etc.		0,2						
- Isolatieprogramma		0,2						
- Armoedebestrijding		0,2						
- Kleinschalige asielopvang		0,2						
- Mantelzorg						0,2		
Specifieke uitkering onderwijshuisvesting			0,6					
Ombuiging onderwijsachterstanden						-0,2		

Verruiming belastinggebied?

Onderwerp	CDA	CU	D66	GL/PvdA	JA21	SGP	VOLT	VVD
Herinvoering OZB-gebruikers	2,0	3,0	3,0					
Huishoudensheffing	2,0		1,4					
Afschaffen vrijstellingen			1,4					
Afschaffen vrijstellingen niet-woningen			1,4				1,4	
Grondwaardebelasting			0,5					
Planbatenheffing		0,2	0,2	0,3			0,2	
Openruimteheffing			0,7					
Totaal	4,0	3,2	5,8	0,3			1,6	

- Extra inkomsten worden afgeroomd van Gemeentefonds
- Vraagtekens bij mogelijke opbrengst, willen we bespreken met CPB

Welk deel van de € 3 mld wordt hier mee opgelost?

- € 3 mld. bestaat uit twee delen: 0,7 mld opschalingskorting en 2,3 mld verschil tussen oud en nieuw accres
- Daarnaast is er een taakstelling van 1,5 mld op Jeugdzorg. 0,5 mld tussen haken, maar nog wel onderdeel Rijksbegroting!
- CPB combineert opschalingskorting en jeugdzorg in het basispad
- Voor ons onduidelijk hoe het CPB precies op 0,9 jeugdzorg komt
- Ook onduidelijk is in hoeverre partijen ook de inhoudelijke onderbouwing van het basispad overnemen
- Vergelijking is daarmee niet goed te maken

Doorrekeningen

Onderwerp	CDA	CU	D66	GL/ PvdA	JA21	SGP	VOLT	VVD
Basispad, waarvan:	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
- <i>Opschalingkorting afschaffen</i>	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
- <i>Bezuiniging Jeugdzorg op niveau 2025</i>	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Intensivering GF	1,2	1,7	1,4	1,3	-0,5	0,6	0	0
Ombuigingen						-0,2		
Totaal	2,8	3,3	3,0	2,9	1,1	2,0	1,6	1,6
<i>Specifieke uitkeringen</i>			0,6					
<i>Verruiming belastinggebied (wordt afgeroomd van GF)</i>	4,0	3,2	5,8	0,3			1,6	

Conclusies / vragen

- Eigenlijk weten we nog steeds niet wat partijen écht van plan zijn met gemeentefinanciën
- Als VNG geen vanzelfsprekende band met een aantal relevante partijen (PVV, NSC, BBB) omdat zij niet of nauwelijks lokaal vertegenwoordigd zijn
- Op de achtergrond gaat het werk aan de *Greatest Hits* wel door, maar lukt het ons om tot fundamenteel betere financiële verhoudingen te komen?
- Wat doen we als de formatie héél erg lang gaat duren?

CDA - 1

- Nederland wordt niet van bovenaf bestuurd vanuit Den Haag. We organiseren de overheid veel meer lokaal. Gemeenten kunnen weer investeren in bibliotheken, zwembaden en buurthuizen. We investeren extra in wegen en openbaar vervoer in heel Nederland, want bereikbaarheid is een basisrecht.
- **We geven gemeenten voldoende geld** om te kunnen investeren in bibliotheken, bushaltes, zwembaden buurthuizen en goede scholen voor onze kinderen. Want eenmaal weg, komen deze voorzieningen niet snel meer terug en zonder plekken om elkaar te ontmoeten, neemt de verbinding af. Om die reden draaien wij de opschalingskorting vanaf 2026 in het Gemeentefonds terug en investeren we extra in de lokale overheid.
- Als gemeenten nieuwe wetten -denk bijvoorbeeld aan de Europese wetten op het gebied van digitalisering- of regelingen moeten uitvoeren krijgen zij hiervoor ook de middelen.
- De overheid moet letterlijk dichtbij zijn; ze is van ons allemaal. We stoppen daarom met gedwongen gemeentelijke herindelingen en **schaffen de financiële prikkel om te fuseren af.**
- Het CDA steunt de inhoud van de Hervormingsagenda Jeugd. Deze agenda beoogt een betere en tijdige hulp en ondersteuning te bereiken voor jeugdigen en gezinnen, op de juiste plek en wanneer nodig. Het Rijk houdt hierbij oog voor voldoende financiën.

CDA - 2

- *Voldoende financiën.* We geven gemeenten ook meer vrijheid voor de uitvoering van taken, zoals de bijstand en participatiewet. Met die ruimte kunnen ze meer maatwerk leveren. We maken helder welke taken door de gemeenten kunnen worden vervuld en wat de rijksoverheid doet. Daarbij geldt als vuistregel: zoveel mogelijk lokaal en decentraal, tenzij het alleen centraal kan. Als een taak te ingewikkeld is voor een kleine gemeente, dan kunnen deze taken door regionale samenwerkingsverbanden of door de rijksoverheid worden gedaan.
- *Herijking van financiële verhoudingen.* De relatie tussen de rijksoverheid en decentrale overheden moet uitgaan van vertrouwen. Grote taken zijn gedecentraliseerd, soms met te weinig financiële middelen. En ondertussen blijft de rijksoverheid prioriteiten stellen die via specifieke uitkeringen en verantwoordingsmechanismen tot stand komen. Dit zorgt voor veel extra bureaucratie en accountantscontroles wat weer meer tijd en geld vraagt van gemeenten wat niet aan kerntaken kan worden besteed.
Nieuwe verhoudingen moeten een einde maken aan het gestolde wantrouwen. Rijksbeleid moet gevoerd worden via het gemeentefonds, maar ook in afstemming met gemeenten hoe zij dit kunnen uitvoeren met voldoende middelen en bestuurlijke ruimte.

ChristenUnie - 1

- **Zorg voor stabiele financiering.** Gemeenten moeten de financiële middelen krijgen die ze nodig hebben voor passende inzet van jeugdhulp. **We schrappen de besparing van 511 miljoen die nu nog in de boeken staat.** We maken snel werk van het ontwikkelen van een nieuw financieringsmodel, in lijn met de gemaakte afspraken. De ChristenUnie is tegen de invoering van een eigen bijdrage in de jeugdzorg.
- **Meer budget voor provincies en gemeenten.** Door de energietransitie en de invoering van de omgevingswet worden er komende jaren veel inspanningen van provincies en gemeenten verwacht, terwijl de financiën onder druk staan. Daarom komen er regelvrije extra middelen voor decentrale overheden om met maatwerkoplossingen de grote ruimtelijke transitie mogelijk te maken, bijvoorbeeld via specifieke programma's onder de Nationale Omgevingsvisie.
- **Twee miljard voor sterke dorpen en steden.** Om te voorkomen dat gemeenten in 2026 massaal moeten bezuinigen op de (jeugd)zorg, infrastructuur of belangrijke voorzieningen in de wijk, stoppen we 2 miljard euro extra in het gemeentefonds. Zo kunnen gemeenten hun belangrijke rol blijven waarmaken voor burgers.
- **Vergroot het gemeentelijk belastinggebied.** We vergroten het lokale belastinggebied, zodat gemeenten minder afhankelijk worden van rijksinkomsten.

ChristenUnie - 2

- **Geen geld, geen taken.** De Rijksoverheid stopt met het overhevelen van taken aan gemeenten zonder toereikend budget.
- **Meer ruimte voor gemeentelijke keuzes.** Veel landelijke wetgeving over lokale taken is te rigide, waardoor gemeenten bijvoorbeeld verplicht zijn te korten op iemands bijstandsuitkering. Gemeenten zijn géén uitvoeringskantoor van Den Haag. Dat geldt ook voor provincies en waterschappen. Alle decentralisatiewetgeving wordt doorgelicht om te kijken waar meer mogelijk is om lokaal eigen keuzes te maken. Zo geven we gemeenten de kans integraal te werken aan bijvoorbeeld kansengelijkheid, bestaanszekerheid en goede zorg.
- **Gemeenten verdienen beter.** De in 2015 gedecentraliseerde taken op het gebied van jeugd, maatschappelijke ondersteuning en zorg hebben een gat geslagen in de gemeentelijke begrotingen. Het Rijk is de afgelopen jaren vooral met incidentele steun bijgesprongen. Deze bijdragen moeten structureel worden. **De opschalingskorting wordt geschrapt.** De bijdragen vanuit het Gemeentefonds voor gemeenten moeten stabiel en voorspelbaar gaan groeien, zodat er ruimte is om de komende jaren extra te investeren in betaalbare woningbouw en het met grote urgentie isoleren van slecht geïsoleerde huizen van mensen met lagere inkomens.

D66 - 1

- We willen adequate financiering van gemeenten en provincies. Decentrale overheden hebben veel belangrijke taken en staan het dichtst bij de mensen. Daarom moeten zij voldoende middelen hebben om die taken te kunnen uitvoeren. In de afgelopen kabinetsperiode zijn veel extra middelen naar gemeenten en provincies gegaan, maar deze zijn voornamelijk incidenteel. Deze verdwijnen na 2025. D66 wil financiële problemen als gevolg daarvan voorkomen met extra middelen. We waarborgen zo dat gemeenten en provincies voldoende middelen hebben voor hun taken en maken het gemeente- en provinciefonds stabiel en voorspelbaarder. Daarvoor kijken we bijvoorbeeld naar het **stoppen met de achterhaalde opschalingskorting, het schrappen van de taakstelling voor de jeugdzorg en extra middelen voor onderwijshuisvesting**. We verwachten dat **gemeenten sturen op een houdbare groei** van de uitgaven aan het sociaal domein.

D66 - 2

- De financiële verhoudingen tussen Rijk, provincies en gemeenten moeten beter. Gemeenten en provincies hebben er grote verantwoordelijkheden bij gekregen, zoals de thuiszorg, jeugdzorg of stikstofbeleid. Voor hun inkomsten zijn gemeenten en provincies nog sterk afhankelijk van het Rijk. D66 wil daarom dat gemeenten meer belasting mogen heffen op betere grondslagen. Bijvoorbeeld op leegstand, als publieke investeringen leiden tot vermogenswinsten of op grondbezit – in plaats van verouderde belastingen zoals de hondenbelasting. Ook provincies hebben een alternatief nodig voor de opcenten, zodat provincies zeggenschap blijven houden over hun inkomsten. Tegenover hogere lokale lasten staat een lagere inkomstenbelasting.
- Ook geven we gemeenten via aanpassing van de Gemeentewet de mogelijkheid een leegstandsheffing op te leggen.
- De vermogensgrens voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen wordt gelijkgetrokken met de vermogensgrens van de bijstand.

D66 - 3

- Gemeenten moeten voldoende geld hebben om de jeugdzorg goed te kunnen regelen. Daarom gaan we samen met gemeenten aan de slag gaan met de Hervormingsagenda om de jeugdzorg toekomstbestendig te maken.
- De financiering van de Wmo moet worden herbezien. Wij vinden een inkomensafhankelijk gedeelte in de eigen betaling voor de Wmo gerechtvaardigd.
- Wij willen dat gemeenten een financiële beloning krijgen om met goede preventieve ouderenzorg en meer acuut beschikbare thuiszorg te zorgen voor minder Wet langdurige zorg-indicaties.
- Gemeenten krijgen meer middelen om te investeren in goede onderwijshuisvesting, inclusief kinderopvang, en om verouderde schoolgebouwen te vervangen of te renoveren.
- We zorgen ervoor dat de bibliotheek terugkomt in elke gemeente, met een wettelijke zorgplicht voor gemeenten. Gemeenten worden hiervoor gecompenseerd.
- We maken extra geld vrij voor gemeenten om de wachtlijsten in de jeugdzorg aan te pakken.

DENK

- De Rijksgelden voor antidiscriminatiebeleid worden geormerkt zodat gemeenten het ook daadwerkelijk daaraan besteden.
- De gemeentelijke parkeertarieven mogen alleen nog met de inflatie meestijgen.
- De OZB-belasting wordt wettelijk gemaximeerd en de WOZ-waarde wordt eerlijker vastgesteld. Gemeenten krijgen de mogelijkheid om extra te heffen voor (zeer) rijke pandjesbazen.
- Er komt extra geld voor gemeenten om te investeren in schone wijken. Gemeenten die de norm niet halen, worden gekort.
- Wij willen basisnormen invoeren die iedereen een gelijkwaardig recht op zorg bieden en meer geld aan gemeenten geven om dit te realiseren.
- Gemeenten kampen met enorme tekorten, waardoor de wachtrijen alleen maar langer worden voor onze jongeren. Dit is onacceptabel. DENK wil daarom de tekorten structureel aanvullen tot het gewenste niveau.
- Preventie begint bij het gezin. Te lang moeten ouders wachten op hulp, waardoor gezinnen langdurig kampen met armoede, stress, problemen en soms zelfs huisuitzettingen. DENK is daarom fel tegen bezuinigingen op de jeugdzorg. Er kan niet bezuinigd worden zolang er geen concrete verbeteringen te zien zijn.

GroenLinks/PvdA - 1

- Decentrale overheden krijgen de financiële middelen die nodig zijn om hun taken uit te voeren. Dat houdt in dat de korting op het Gemeente- en Provinciefonds vanaf 2026 wordt teruggedraaid. We zorgen dat er **altijd voldoende middelen** zijn **voor het uitvoeren van landelijke wetgeving** (het zogenaamde 'medebewind'), zodat de uitvoering van deze taken niet ten koste gaat van andere taken van gemeenten en provincies. **De opschalingskorting wordt afgeschaft** en er komt weer een **indexering** die ook **rekening houdt met** demografische ontwikkelingen en **de groeiende zorgvraag**. We maken **zo min mogelijk gebruik van 'specifieke uitkeringen'**, zodat gemeenten en provincies hun middelen in kunnen zetten op de voor hen belangrijke problemen.
- De samenwerking tussen Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen kan en moet beter. We realiseren ons dat veel maatschappelijke opgaven vragen om een uitmuntende samenwerking tussen alle overheidslagen. Daarom willen we de **minister van Binnenlandse Zaken meer bevoegdheden** geven bij nieuwe wetgeving die decentrale overheden raakt. Ook zorgen we voor **een onafhankelijke arbiter** voor bestuurlijke en financiële verschillen van inzicht tussen overheden. Er komt een **dwingende toets op uitvoerbaarheid** van nieuwe taken voor medeoverheden.

GroenLinks/PvdA - 2

- Sommige regio's groeien, andere gemeenten hebben met krimp te maken. Wel hebben alle gemeenten één ding gemeen: ze hebben te weinig geld om hun taken te kunnen uitvoeren. Daarom investeren we in gemeenten en provincies, zodat zij kunnen zorgen voor voldoende goede voorzieningen. De groei van het Gemeentefonds moet voldoende zijn om de kosten te dekken die gemeenten maken. Dit geldt ook voor het provinciefonds. Hiermee houden we de basis op orde en kunnen we **stoppen met de beautycontest tussen regio's in de vorm van regiodeals**.
- Omdat niemand's wereld ophoudt bij gemeentegrenzen, trekken we de ondergrens bij gemeentelijke armoederegelingen gelijk door het hele land. Overal wordt de doelgroep voor gemeentelijke miniregelingen gelijkgesteld op minimaal 120% van het wettelijk sociaal minimum. Voor mensen net boven die grens komen er ruimere mogelijkheden binnen de bijzondere bijstand. Waterschappen en gemeenten kunnen lokale belastingen kwijtschelden.
- We gaan grondspeculatie actief tegen door gemeenten de mogelijkheid te bieden een belasting op braakliggende bouwgrond te heffen.
- Ook zorgen we ervoor dat iedere gemeente een leegstandsverordening opstelt en geven we gemeenten de mogelijkheid om eigenaren van leegstaande panden te belasten.

GroenLinks/PvdA - 3

- We maken haast met het doorvoeren van de plannen van de Hervormingagenda Jeugd en houden daarbij de kwaliteit van de zorg en financiële effecten voor gemeenten scherp in de gaten. Specialistische zorg voor jongeren met de meest complexe problemen, jeugd-ggz en jeugdbescherming gaan we regionaal en soms nationaal regelen. (...) **We draaien de ingeboekte extra bezuiniging terug** en het plan voor een eigen bijdrage in de jeugdzorg gaat van tafel. We zetten ons in voor eerlijke en gelijke tarieven in het hele land. We zetten in op financiering voor gemeenten zodat gezond ontbijt wordt aangeboden en een gezonde lunch voor leerlingen die niet naar huis gaan.
- Gemeenten krijgen middelen en ruimte om passende woningen toe te wijzen aan leraren of kunnen aan hen bijvoorbeeld gratis parkeervergunningen verstrekken.
- Het verduurzamen en vergroenen van schoolgebouwen en schoolpleinen is een essentieel onderdeel van een goed leerklimaat voor leerlingen en leraren. Daarvoor moeten er voldoende middelen ter beschikking van gemeenten komen.
- Gemeenten moeten meer ruimte en middelen krijgen om de uitvoeringspraktijk van de Wmo te vereenvoudigen en te verbeteren.

FvD

- **Geen verhoging OZB** om gemeentelijke tekorten te dichten. Huiseigenaren hoeven de kosten van de desastreuze decentralisaties van Rutte niet te dragen.
- Wij willen **landelijke financiering** en organisatie van de **jeugdzorg** en de GGZ. Tegelijkertijd gaan we de jeugdzorg fundamenteel herzien, met name waar het de financiële prikkels en de uithuisplaatsingen betreft.

JA21

- Gemeenten die concrete woningbouwdoelen durven te stellen, krijgen steun van een regeringscommissaris om deze te halen. Gemeenten die dat niet doen, krijgen minder middelen uit het Gemeentefonds.
- Nu de **Hervormingsagenda** Jeugd is vastgesteld, moet er dan ook snel opvolging aan worden gegeven, **zonder** dat gemeenten worden geconfronteerd met **opgelegde bezuinigingen** door de rijksoverheid.
- [De Wmo] vindt JA21 dusdanig belangrijk dat hier niet verder op bezuinigd mag worden. Om dit alles te bekostigen is de financiële houdbaarheid van gemeenten van groot belang. **De opschalingskorting** waarmee gemeenten mogelijk vanaf 2026 worden geconfronteerd, **moet** dan ook **van tafel**.

PvdD

- Er komen landelijke richtlijnen voor de financiering van dierenopvangcentra en wildopvangcentra. De Rijksoverheid neemt het voortouw en zorgt voor voldoende financiering voor gemeenten en provincies.
- We zorgen ervoor dat gemeenten niet hoeven te bezuinigen op sociaal werk en kunnen zorgen voor kwaliteit en continuïteit.
- Verschillen tussen gemeenten in aanbod en kwaliteit van jeugdhulp zijn onaanvaardbaar. **We zorgen dat elke gemeente voldoende middelen heeft voor** een goed georganiseerde **jeugdzorg**.
- Gemeenten krijgen genoeg middelen om goede zorg aan te bieden die ook alleen dáárvoor aangewend worden. De kosten, uitvoering en kwaliteit zijn in elke gemeente gelijk.
- Gemeenten en zorgkantoren krijgen voldoende middelen voor een prettig leefklimaat en voldoende activiteiten voor ouderen.
- Taken en verantwoordelijkheden van de landelijke overheid kunnen alleen aan provincie of gemeente worden overgedragen onder scherpe voorwaarden. De taak moet zich ervoor lenen en de overheden die de nieuwe taak erbij krijgen moeten voldoende (financieel) zijn toegerust.

SGP - 1

- [De SGP wil] dat **gemeenten voldoende structurele financiële middelen** hebben om hun taken uit te voeren, ook op de lange termijn. Gemeenten voeren immers veel landelijk beleid uit en zijn voor de burgers de meest nabije en zichtbare overheidslaag. Een goede kwaliteit van dienstverlening geeft vertrouwen in de overheid
- Gemeenten en provincies moeten **extra geld** krijgen om hun taken goed te kunnen uitvoeren.
- **Middelen voor** de aanleg en het onderhoud van **wegen, spoor en kanalen** gaan vaak eenzijdig **naar de Randstad**. Daarom moeten provincies en gemeenten soms grote sommen geld ophoesten om knelpunten in het eigen gebied op te lossen. **Dat kan en moet anders**.
- [De SGP wil] dat het Rijk samen met gemeenten, ondernemers, banken en maatschappelijke organisaties een actieplan maakt voor verbetering van het voorzieningenniveau in het landelijk gebied. Hier hoort het vaststellen van een **basisvoorzieningenniveau** bij, en gericht budget.
- Gemeenten verdienen voldoende ruimte om gezinnen in armoede te helpen vanuit de bijzondere bijstand. Financiële ondersteuning vanuit kerken en maatschappelijke organisaties moet niet direct en volledig verrekend worden met de uitkering.

SGP - 2

- Bij veel gemeenten hangt de **jeugdzorg** als een **financiële molensteen** om de nek, wat hen belemmert om de transformatie van de jeugdhulp vorm te geven. De SGP vindt dat gemeenten hiervoor financieel gecompenseerd moeten worden door het Rijk.
- Wachtlijsten in deze sector [kinderen veilig thuis] zijn onacceptabel als het gaat om de uitvoering van rechterlijke maatregelen voor kindbescherming. De rechters moeten desnoods op kosten van gemeenten vervangend aanbod kunnen inschakelen.
- Er zijn heldere afspraken nodig tussen gemeenten en samenwerkingsverbanden over het bundelen van budgetten voor zorg en onderwijs.
- Er dient een investering te komen in het Gemeentefonds om de bouw van kwalitatief goede scholen mogelijk te maken.
- Gemeenten moeten door de Rijksoverheid adequaat worden gecompenseerd voor de gestegen kosten in voor maatschappelijke ondersteuning.
- De SGP wil dat gemeenten reële Wmo-tarieven hanteren en dat indien nodig landelijke regels worden aangescherpt om dit voor elkaar te krijgen.

SGP - 3

- Gemeenten zijn onmisbaar in ons staatsbestel. Er zijn de afgelopen jaren veel nieuwe taken aan hen toebedeeld door het Rijk. Uitgangspunt moet zijn dat er in de komende jaren vooral (financiële) ruimte is om deze taken goed op te pakken, zonder dat er allerlei nieuwe taken bij de gemeenten terecht komen. Het is onwenselijk dat gemeenten te maken hebben met onzekerheid over de financiering op langere termijn. **Het Rijk moet structureel duidelijkheid bieden.**
- Nieuwe taken die door het Rijk aan de gemeenten opgelegd worden, dienen van voldoende budget te worden voorzien als er geen herprioritering van taken plaatsvindt.
- Het is zeker in tijden van economische neergang belangrijk dat gemeentebesturen bij het uitvoeren van hun begroting niet elke keer geconfronteerd worden met nieuwe tussentijdse bezuinigingen waarmee ze geen rekening kunnen houden. In dergelijke gevallen moet er een mogelijkheid bestaan om tijdelijk te werken met een niet-sluitende begroting, onder de voorwaarde dat hun begroting structureel wel op orde is.
- In veel meer gebieden dan nu het geval is moet gewerkt worden met een programmatische aanpak voor bereikbaarheid, wellicht ook gekoppeld aan regionale fondsen. Gemeenten, provincies en bedrijfsleven dragen gebiedsgericht bij via cofinanciering. Gemeenten moeten meer armslag krijgen voor lokale investeringen in infrastructuur en bereikbaarheid.

SGP - 4

- De omvang van het takenpakket van gemeenten kan verschillen. Belangrijk is dat gemeenten zelf meer te zeggen krijgen over hun inkomsten, inclusief **meer ruimte voor gemeentebelastingen**. Dat mag echter niet betekenen dat de totale lastendruk (rijk, provincie én gemeenten) van burgers en bedrijven hoger wordt. De SGP dringt aan op onderzoek naar mogelijkheden om het belastinggebied van gemeenten (en provincies) aanzienlijk te vergroten, waarbij de rijksoverheid gelijktijdig en evenredig de belasting op arbeid en de lasten voor bedrijven verlaagt. Een doel hiervan is dat de zelfstandigheid van gemeenten en andere medeoverheden wordt vergroot.
- **Bij de verdeling** van het geld uit het Gemeentefonds, dient er **meer oog** te zijn voor de belangen van **landelijke gebieden**. Dat geldt zeker voor gemeenten die te kampen hebben met een daling van het aantal inwoners. Het is ongewenst wanneer bij de verdeling van het geld het aantal echtscheidingen of het aantal niet-westerse allochtonen onbepaald meetelt voor meer budget. Dat stimuleert bepaald geen beleid ter preventie van echtscheidingen en miskent schaalvoordelen bij integratiebeleid. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van algemene uitkeringen. Het aantal specifieke uitkeringen gaat daardoor omlaag.
- Meer nationale cofinanciering is nodig voor investeringen van gemeenten en provincies om hun wegennet veiliger te maken.

SP

- Veel gemeenten kampen met **grote tekorten**, bijvoorbeeld in de jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, onderhoud van de buurt of hulp aan mensen met schulden. In grote delen van het land verdwijnen belangrijke voorzieningen, omdat die niet 'rendabel' zouden zijn, zoals bibliotheken, wijkcentra en zwembaden. **Wij stoppen deze kaalslag**. Gemeenten krijgen meer geld om te investeren in toegankelijke voorzieningen voor hun inwoners. Dat geldt in het bijzonder voor regio's waar de bevolking krimpt en voorzieningen al jaren onder druk staan.
- **De financiële verantwoordelijkheid voor de specialistische jeugdzorg komt bij de rijksoverheid.** Financiële afwegingen bij gemeenten mogen de kwaliteit van de jeugdzorg niet onder druk zetten.
- **We voorkomen dat de zorg per gemeente verschilt**, door de invoering van een gemeentelijk basispakket voor onder meer de huishoudelijke zorg, begeleiding, dagbesteding en respijtzorg (ondersteuning voor mantelzorg). Door gemeenten voldoende middelen te geven voor de zorg-taken wordt de eigen bijdrage overbodig.

VOLT

- We zorgen voor **meer capaciteit en budget bij gemeenten**, om hen te helpen de grote stroom aan bouwvergunningaanvragen en bestemmingsplanwijzigingen sneller te kunnen behandelen, ingevoerd te raken in de omgevingswet en actiever grond- en bouwbeleid te voeren.
- We breiden de wettelijke taak van preventie bij gemeenten uit en verankeren deze beter, zodat er meer aandacht komt voor een gezond leven, een gezonde leefomgeving en vroegsignalering. Daarvoor moet 1 procent van de zorgbegroting extra overgeheveld worden naar gemeenten.
- We willen betere toegang tot cultuureducatie en bibliotheken door de financiering die gemeenten ontvangen voor cultuureducatie te verhogen en de leeftijdsgrens van een gratis lidmaatschap van de openbare bibliotheek te verhogen.
- We voeren een gemeentelijke heffing op de stijging van grondwaarde in.
- **We zorgen voor een structureel, stevig financieel fundament voor gemeenten.** We dringen de voorspelde miljardentekorten terug. Dit is essentieel tegen de achtergrond van hun uitdagingen op het gebied van klimaat, asielopvang en woningbouw. De huidige financiële regelgeving maakt het gemeenten moeilijk om de grote uitdagingen die op hen afkomen aan te gaan.